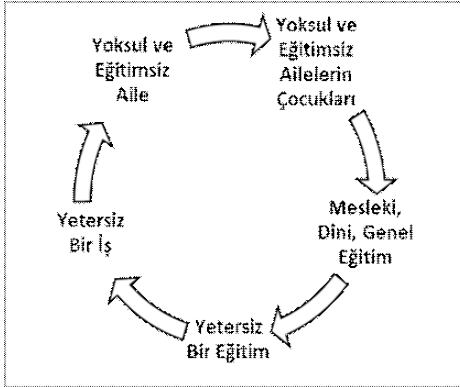

Eğitimde Eşitsizlik Döngüsü

Mustafa PALA¹

Bu yazının meramı, eğitim alanındaki eşitsizlik döngüsünün, ekonomik, sosyal, kültürel parametrelere bağlı yapısını ilgili bileşenlere ait verilerle betimlemek; düşük gelirli ailelerden gelen çocukların, yetersiz bir eğitim almaları sonucunda, düşük gelirli işlerde çalışmak zorunda kalmalarından dolayı ileride kendi çocukları için de aynı nedenle niteliksiz bir eğitimle yetinip ancak düşük gelirli işler edinebilmelerini ve toplumdaki gelir/eğitim eşitsizliğinin sonraki nesillere aktarılmasının süreklilik kazanmasıyla oluşan bu döngüyü daha görünür kılmaktır.

Pandemide Geldiğimiz Nokta

2020’de eğitimi derinden etkileyen, COVID-19 diye kısalttığımız, şiddetli akut solunum yolu sendromunun, Çin’de ilk kez görülmesinin üzerinden 1 yıl, tanımlanmasının üzerinden 11 ay ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi ilan edilmesinin üzerinden 9 ay geçti. Bu süre içinde bütün dünyayı etkisine alan salgın,

genç nesillerin eğitimine, ülke ekonomilerine verdiği zarardan başka, alışkanlıklarımızda, insanlarla ilişkilerimizde, sosyal ve kültürel yaşamımızda önemli değişikliklere yol açtı. Sosyal psikologlar bu değişikliklerin bir kısmının virüs sonrasına kalacağını ilan ettiler bile.

Pandemi süreci, tüm dünya ülkelerini türlü alanlarda ve farklı derecelerde etkiledi. Kamu sermayesi güçlü, kamucu politikaları öne alan iktidarlarca yönetilen ülkeler, halk sağlığını önemseyen koruyucu sağlık uygulamalarıyla pandemi mücadelesinde en azından kontrolü elden kaçırmama başarısını gösterdiler. Liberal politikaların egemen olduğu, özel sermayeleri daha güçlü ABD, İngiltere gibi ülkeler ise felaketin ciddiyetinden ve bilimsellikten uzak politikalarla vaka, hastalık ve ölümleri bir istatistik verisinden ibaret görerek halk sağlığını hiç saydılar.

Ülkemizde şeffaf ve kısmen hazırlıklı başlayan pandemi süreci yönetimi, kısa sürede tavsadı ve beklenmedik toplumsal ihtiyaçlar karşısında kısa sürede örgütlenebilme pratiğinin, program ve planlama eksikliğinin olduğu ortaya çıktı. Sağlık Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Bilim Kurulu, her gün onlarca insanın öldüğü bir salgında karar vermekle değil, tavsiyede bulunmakla sorumlu kılındı. Sağlık Bakanı ve diğer ilgili bakanlar görev ve sorumluluklarını bu tavsiyeleri, ülkemizde tek erk olan Cumhurbaşkanı’na iletmekle sınırladılar.

Bu arada muhalif belediyelerin vaka sayılarına, can kayıplarına ilişkin itirazları ve açıkladıkları veriler, Sağlık Bakanlığını zor durumda bıraktı. İşte o zaman durumun vahameti daha net görünür oldu ve şimdi ülkece bir aya kadar uzatılabilecek “tam kapanma”ya ikna olmuş ve aşı için de sıraya girmiş bulunuyoruz.

Toplumsal Eşitsizlik Ne Durumda?

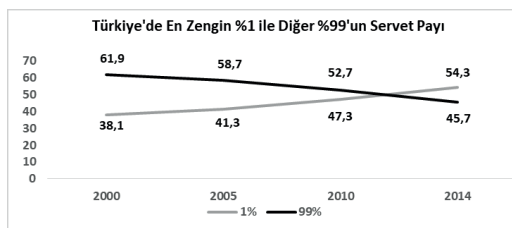
Ne var ki bu yazının amacı pandemi sürecini tıbbi veya politik bir zeminde detaylandırıp değerlendirmek değil. Tam anlamıyla bir küresel felaket olan bu salgın sürecinden bizim temel tamamımız olan eğitim nasıl etkilendi, etkileniyor;

¹ mustafapala@hotmail.com

bu alanda neler oldu, oluyor; buraya aklımızın erdiğince ve gözümüzün gördüğünce ışık düşürmek. Ülkemizde eğitimin bağlı mekanizmalarına, toplumda her türden eşitsizlik üreten ekonomi çarkının eğitimde eşitsizlik döngüsünü nasıl beslediği gerçeğine bir de bu ışıkta bakmak.

İtalyan iktisatçı ve sosyolog Vilfredo Pareto'ya dayanan ve kısaca Pareto Prensibi olarak bilinen, eşitsizliğin bilimi diyebileceğimiz "80-20 Kuralı", etkilerin %80'inin etkenlerin %20'sinden kaynaklandığına dayanır. Kural, Pareto'nun İtalya'nın %80 zenginliğinin nüfusun %20'sine ait olduğu gözlemine dayanmakla ekonomik temellidir. Pareto analizi, sorunun önemli nedenlerini daha az önemli nedenlerinden ayırmamızı, bu nedenlerin önemce sıralanmasını ve öncelikli olarak ele alınacakları görmemizi kolaylaştırır.

Ancak biz Pareto'nun izini ekonomiden ve gelir dağılımından sürececek olursak, eşitsizliği gözle görülür biçimde ortaya koyan ve dünya gelirinin %82,7'sini nüfusun en zengin %20'sinin kontrol ettiği (1992 Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Raporu) gerçeğine ulaşırız. İkinci %20'nin payı %11,7; üçüncü %20'ninki %2,3; dördüncü %20'nin %1,4 ve en fakir beşinci %20'nin dünyanın gayrisafi millî hasılasından aldığı pay %1,2'dir. Yani dünya nüfusunun kahir çoğunluğu olan %80, dünyada bir yıl için üretilen toplam mal ve hizmetlerin belli bir para birimi karşılığında değerinin %20'sine bile değil, sadece %16,6'sına sahip! Gelir makasının, ekonomide liberal politikaların özelleştirmeci uygulamaları nedeniyle 1980'lerin başlarından beri yoksullar aleyhine sürekli açıldığı, WID. world 2018 Dünya Eşitsizlik Raporu'ndan da kolaylıkla okunabiliyor. Özelleştirmelere bağlı olarak küresel ekonomilerin toplamında kamu sermayesi azalırken özel sermaye artıyor.

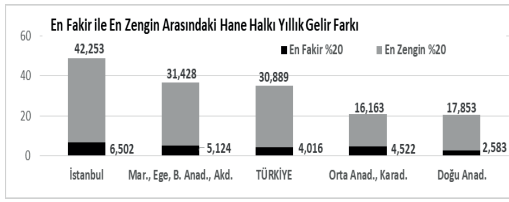

Peki, Türkiye'de durum ne? TÜİK'in açıkladığı son verilere (2019) göre, en yüksek gelire sahip yüzde 20'lik grubun gelirinin en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun gelirine oranı şeklinde hesaplanan P80/P20 oranı ülkemizde %7,8. Yani Türkiye'de en zengin %20 gayrisafi milli hasılanın %47,4'üne; en yoksul %20 ise %6,3'üne sahip. 80/20 oranı bir önceki yıl 7,5 olduğuna bakılırsa, son yılda ülkemizde zenginlerin daha zenginleştiği, yoksulların daha yoksullaştığı ve aradaki gelir farkının yaklaşık 8 kata çıktığı görülüyor. Bu oran bazında 28 Avrupa ülkesi içinde Sırbistan'dan sonra (9,4) gelir dağılımı en bozuk ülke Türkiye oluyor! Yine TÜİK verilerine göre ülkemizde diğer %20'lik dilimler de şöyle: İkinci zengin %20 gelirin %20,9'unu; üçüncü %20, %14,8'ini; dördüncü %20 de toplam gelirin %10,7'sini alıyor. Bunun dışında sendikaların ve akademik çevrelerin yaptığı araştırmalar, 2018-2019 döneminde ekonomik krizin gelir eşitsizliğine etkisinin giderek derinleştiğini de rapor ediyorlar.

Öyle görülüyor ki dünya ülkeleri ve ülkemiz, ekonomik dengelerin avantajlı kesimler lehine giderek bozulduğu bir süreçte COVID-19 pandemisine yakalanmıştır. Küresel salgın sürecinde, sağlık sisteminde bizim gibi kamu sağlığı önlemeyen sistemlerde herkes kendi başının çaresine bakmakla yüz yüze kaldı. Virüse karşı bağımsızlık sistemini güçlendirmek için dengeli beslenmenin önemine dikkat çekmeyi görev bilip bu görevini başarıyla yapan Sağlık Bakanlığı, yukarıda söz ettiğimiz nüfusun %80'lik diliminin bunu nasıl başaracağını söylemedi tabi. Virüse karşı kişisel hijyenin nasıl sağlanacağını da söylemedi, işe gidip gelirken ve çalışırken sosyal mesafeye nasıl uyulacağını da... Ama TÜİK verileri yoksulların gıda harcamalarında ekmek, tahıl; zenginlerin et, balıkla beslendiğini söylüyor. Böylece, COVID-19'un sınıfsal tercihi de belli oldu: %20'lik beş dilimin en altındakiler!

Araştırma verilerinde yer alan gelir dağılımı grafikleri, hem ülke toplamında hem bölgeler arasında hane halklarının yıllık gelirlerini karşılaştırma olanağı veriyor: Kırsal bölgelerden sanayinin yoğunlaştığı batı bölgelerine gidildikçe ağa/maraba arasındaki gelir farkının işveren/işçi için belirgin biçimde arttığı görülüyor. Şu kadarını da biz ekleyelim: Nüfusun en zengin %20'si İstanbul'da, en fakir %20 ise Güneydoğu Anadolu'da yaşıyor. İki kesim arasındaki gelir farkı 13 kat! Hatta bu iki bölgenin fakirleri bile eşit değil! İki bölge fakirlerin arasındaki fark Güneydoğu fakiri aleyhine 3 kat!

Virüs Kamu Okullarında!

Salgın sürecinde 20 Mart'tan başlayarak aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 124 ülkede tüm okullarda ve 11 ülkede belirli bölgelerdeki okullarda örgün eğitime ara verildi. UNESCO'nun paylaştığı verilere göre, ülke çapında örgün eğitime ara veren ülkelerde K12 ve benzeri okul kategorisinde 1 milyar 560 milyon 687 bin 40 çocuk eğitim görüyordu. Bu sayı dünya genelinde okula devam eden bireylerin %91'inden fazlaydı. 2020 Ekim'inden beri de 53 ülkede okullar hâlâ kapalı ve toplam öğrencinin yarısını oluşturan 875 binden fazla öğrenci, işe koşulan uzaktan eğitim uygulamalarıyla eğitime erişmeye çalışıyor. 2018-19 verilerine göre, Türkiye'de K12 kademesinde toplam 16.529.169 öğrenci bulunuyordu. Resmî ve özel örgün yükseköğretimdeki öğrenci sayısı ise 3 milyon 777 bin 114'tü. Pandemi tedbirleri nedeniyle okulların tümüyle kapatıldığı ülkemizde süreçten etkilenen toplam öğrenci sayımız 20.306.283 oldu.

Tedbirler çerçevesinde uzaktan eğitime geçilen ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı, önce EBA TV ve yanında çoklu iletişim uygulamalarıyla yapılan derslerin okullarda yüz yüze eğitimle

tekrarlanarak telafi edileceğini duyurdu. Sınavlarda yüz yüze yapılamayan derslerin kazanımlarından sorular sorulmayacağını açıkladı. Merkezi sınavlardan asla taviz vermedi ve bu sınavlarda ikinci dönem konularından soru sorulmadı. Ders ve sınıf geçmede ise okullarda sınavlar yapılamadığından ilk dönemin notları ikinci dönem için de tekrarlandı. Yani bakanlığın merkezi sınavlardaki yüz yüze kararlılığı, ders geçmede görülmedi ve ölçme değerlendirme sistemi sınıf geçmede tümüyle çöktü.

Bu aşamadan sonra, yaz boyunca Millî Eğitim Bakanlığı, kamusal eğitimi bir kenara bıraktı ve sınav merkezli eğitim sisteminin sonucu olan özel öğretime çalıştı. Önce "Kişisel Gelişim Kursları" adıyla açılan merkezi sınavlara hazırlık kurslarına yüz yüze eğitim vermelerine olanak tanıdı. Ardından özel okulculuktan gelen Bakanı, özel okulların da bu yöndeki talebini geri çeviremedi! Tabii bu arada olan kamu okullarına mahkûm %80'lik alt gelir grubuna dâhil ailelerin çocuklarına oldu. Yoksullara bulaşan virüs, yoksul çocuklarının eğitimini de engelledi.

Eğitimde Eşitsizlik Derinleşti

COVID-19 Pandemi sürecinde dijital platformlarda yürütülmeye çalışılan uzaktan eğitimin farklı sosyoekonomik kesimlerde farklı öğrenme kayıplarına yol açtığı, yapılan birçok araştırma ile orta konu, konuyor. Anaokulu, ilkököl gibi daha alt kademelerde akademik öğrenme ve sınıf temelli eğitimin sağladığı sosyalleşme, akran öğrenmesi gibi kayıpların çok daha fazla olacağı öngörülüyor. Yine sığınmacı çocuklar ile engelli çocuk bireylerin de bu süreçten çok daha ağır etkilendiklerini/ etkileneceklerini buraya eklemek gerekiyor.

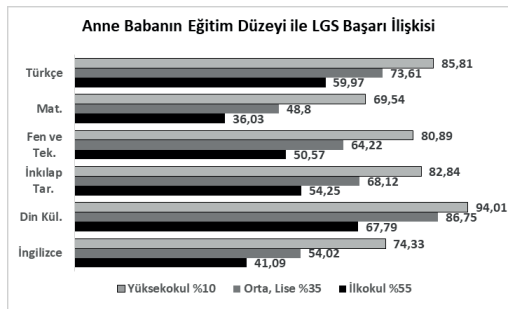
Pandeminin bu olumsuz etkilerinin sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ülkelerde ve ülkelerin yine sosyoekonomik açıdan dezavantajlı kesimlerinde çok daha yoğun olduğunu/olacağını söylemeye bile gerek yok. Önceki salgınlarda ortaya çıkan sonuçlara bakarak okul dışında eğitim olanağı olmayan ya da sınırlı olan çocukların, yüz yüze eğitime hem öğrenme kayıplarıyla

hem de okula dönüş oranlarındaki kayıpla başlayacakları söylemek kehanet olmaz. Kayıpların sosyokültürel nedenlerle kız çocuklarında daha fazla yaşanması da olasıdır.

Öte yandan sosyoekonomik bakımdan avantajlı ailelerin, sayısı 1,5 milyonu aşan özel okul öğrencileri ile çoğu kaçak ve başka statüde açıldığından gerçek sayıları bilinmeyen kurslara devam etme olanağı bulunan öğrenciler, hem yüz yüze eğitimi daha uzun süre sürdürdüler hem de devam ettikleri kurumlarda uzaktan eğitimde çok daha fazla etkili öğrenme olanakları bulabildiler. Doğal olarak Milli Eğitim Bakanlığının sunduğu TRT kanalları ve EBA ile yetinmek zorunda kalan dezavantajlı ailelerin çocuklarıyla aralarında önemli bir eğitim farkının ortaya çıkması kaçınılmazdır.

OECD'nin 'Okul Çalışmaları İçin Bilgisayara Erişim' başlıklı çalışmasında, 77 ülkenin, okul çalışmaları için kullanabileceği bir bilgisayarı olan öğrenci oranlarına göre sıralandığı listede Türkiye 64'üncü sırada yer alarak ortalamanın çok gerisine düştü. Uzaktan eğitime erişme konusunda sorunlar yaşayan öğrencilerin yanında avantajlı aile çocuklarının aldığı özel derslerde de alışılmadık bir artış gözleniyor. MEB'in eğitimi dijital platforma kaydırarak erişimde eşitsizliğin ortadan kaldırılacağı iddiası da bu zorunlu uzaktan eğitim deneyimiyle çökmüş bulunuyor.

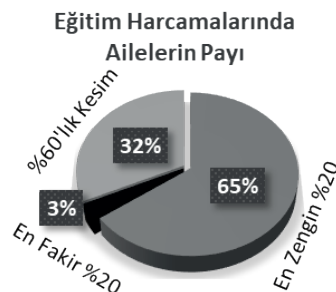
Eşitsizlik Döngüsünün Bileşenleri

Eğitimde eşitsizlik döngüsünü kuran, öğrenen bireylerin ev ve aile ortamındaki eğitim sürecini etkileyen değişkenlerdir. Bunlardan biri ebeveynlerin eğitim durumudur. Daha önce PISA gibi uluslararası ölçme değerlendirme uygulamalarında yapılan anketlerle çocuğun

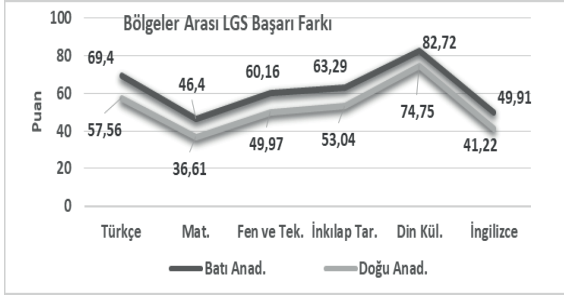
akademik başarısı ile anne babasının eğitim seviyesi anlamlı farklar yarattığı defalarca bulunmuştu. Yandaki grafik bize şunu söylüyor: Lise adaylarının %10'unu oluşturan yüksekokul mezunu anne babanın çocukları, %55'ini oluşturan ilkökul mezunu anne babanın çocuklarından ortalama 30 puan önde yarışıyorlar. Bunun yanına, evde sahip olunan kitap sayısının, hatta bu kitapların türlerinin, çocuğa ait bir çalışma odasının ve daha başka olanakların da akademik başarıyı olumlu ve anlamlı etkilediği eklenmişti. Pandemi sürecinde okulların sahip olduğu olanak farklılıklarından başka evlerdeki öğrenme donanımları farklılıklarının eklenmesi de eğitimde eşitsizlik döngüsünü güçlendirdi. Kardeş sayısının da akademik başarıyı ters orantıyla etkilediğini gösteriyor: Ne kadar çok çocuk, o kadar az puan!

TÜİK'in hane halkı eğitim harcamaları istatistikleri, hanelerin genel gelirden aldıkları payla orantılı olarak, eğitim harcamalarında derin eşitsizlikler olduğunu gösteriyor. En yoksul %20, 100 lirasının sadece 90 kuruşunu çocuğunun eğitimi için harcayabilirken, en zengin %20 ise bunun beş katını, yani 100 lirasının 4,5 lirasını eğitim için kullanıyor. Eğitim harcamalarına Türkiye'de haneleri cep telefonu bulunma oranı birbirine eşitlerken, diğer bilgi ve iletişim teknolojilerine sahiplik oranları acımasızca bölüyor: Hanelerin sadece %17,6'sında masaüstü bilgisayar, %37,9'unda taşınabilir bilgisayar ve %26,7'sinde tablet bulunuyor. 1,5 milyon öğrencinin internet erişimi olmadığını, olanlarda da EBA üzerinden canlı derslere katılımın %50'nin altında olduğunu ise öğretmen sendikalarının bağımsız araştırmaları saptıyor. Üst %20'lik dilimde bulunan ve dijital okuryazarlığı yüksek bireyler için sürecin daha verimli ilerlediğini eklemeye gerek var mı?

Bölgeler arasındaki gelir farkı uçurumunun merkezi sınavlara puan farkı uçurumu olarak yansıdığı da MEB'in merkezi sınav verilerinden kolaylıkla izlenebiliyor. Doğu ile Batı arasında ortalama 10 puanlık fark, bu derin uçuruma işaret ediyor!

Öte yandan öğrenenlerin akademik başarılarını etkileyen bir başka değişken ise aile bireylerinin "dil" yapısıdır. Aynı "anadil" in farklı sosyal sınıflarda farklı biçimlendiği, pek çok sosyolojik araştırmanın ortaya koyduğu bir gerçektir. Bir başka gerçek de çocuğun aile içinde dört yaşına kadar edindiği, dilin sözcüklerine ait ses, köken ve anlam özellikleriyle sözdizimine ilişkin izlerin ömür boyu sürdüğüdür. Kuşkusuz bu izler, bireyin sosyalleşme ve kültürlenme sürecinde başat bir rol oynamaktadır.

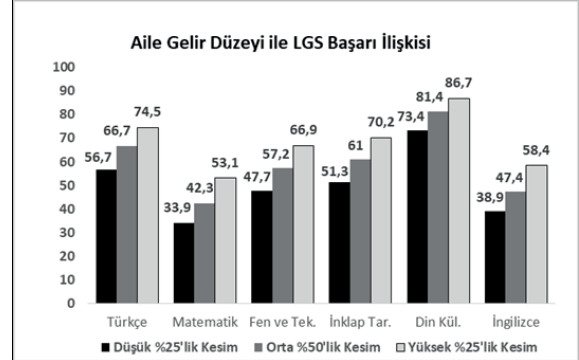
Sosyolog Basil Bernard Bernstein, yaptığı bir "Kompozisyon Yazma" çalışmasıyla "sosyo-ekonomik statü" ile "sözel beceri" arasındaki ilişkiyi araştırıyor. Bulgular şöyle: Alt sosyal sınıf bireylerinin dil özellikleri; kısa ve basit (yalın) cümleler, dilbilgisi yanlışlıkları, sınırlı kelime dağarcığı, sınırlı sıfat ve zarflar, kalıp yargılar, somut kavramlar... Buna "Sınırlı Dil Kodu" diyor. Orta sosyal sınıf bireylerinin dil özellikleri; uzun, kompleks (karmaşık) ve soyut cümleler, dilbilgisi kurallarına uygunluk, zengin kelime dağarcığı, seçilmiş sıfat ve zarflar... Buna da "Gelişmiş Dil Kodu" diyor (Bernstein, 1969). Buraya okullarda yaygın olan eğitim dilinin orta sosyal sınıfın dili olduğunu da ekleyelim. Sonuç sürpriz değil: Gelişmiş dil, okul başarısını olumlu yönde etkiliyor.

Kademeler Arasında Geçiş

Merkezi sınavlar ve kademeler arası geçiş sistemleri, sadece eğitimi tahrip etmenin araçları değil; aynı zamanda eğitim üzerinden toplumsal eşitsizliğin üretilmesi ve sürdürülmesinin de araçlarıdır. Bunun, kapitalizmin mal ve hizmet

üretiminde, "ihtiyaç yarat, müşteriye memnun et" sunumuyla da uyumlu davrandığını söyleyebiliriz. Merkezi sınavların, eğitim çıktıları almakta, geri dönüşlerle düzeltmeler yapmakta kullanılan araçsal işlevlerini dönüştürerek eğitimin amacı durumuna getirdik. Bununla da kalmadık okullar arasındaki "nitelik" farkını artırıp meşrulaştırdık!

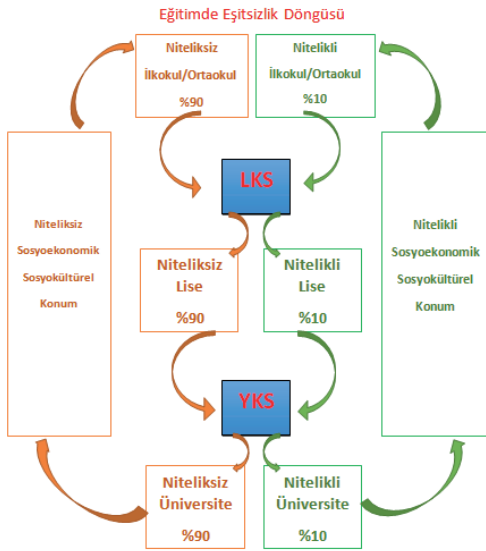
Önceki Milli Eğitim Bakanının itirafıyla "niteliksiz" okulların öğrencileri, nüfusun %90'ını oluşturan dezavantajlı ailelerin adrese dayalı kayıta zorunlu kalan ve adrese en yakın okula yerleştirilen çocukları olacak. "Nitelikli" okulların öğrencileri ise, tabii ki "adrese dayalı" sistemle kayıt oldukları, ama sınıfsal eğitim döngüsünün ilk basamağı olan "iyi" ilkokullara ve ortaokullara servis araçlarıyla taşınan sosyo-ekonomik bakımdan güçlü ailelerin çocukları! "Nitelikli-niteliksiz" liseler, eğitimin sınıfsal döngüsünün ikinci kademesi oluyor! MEB verilerinden hazırlanan grafik, gelir düzeyi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi yoruma gerek bırakmadan anlatıyor. LGS'de en düşük gelire sahip ailenin çocuğu, en yüksek gelire sahip ailenin çocuğundan hemen her derste ortalama 20 puan az alıyor ve bu fark, 1,5 milyona yakın lise adayı için uçurumlar oluşturuyor!

Eğitim döngüsünün üçüncü kademesini üniversiteye geçiş sistemi oluşturuyor. Her yıl sınava giren 3 milyona yakın öğrenci için çok daha gerilimli bir süreç bu. Sistem, özel öğretim kurslarıyla, yayınlarıyla büyük bir sınav sektörünün yerini sağlamlaştırdı. Bu pazarda en çok para harcayarak çocuğunun eğitimine yatırım yapan aileler, bu yatırımlarıyla sonraki kuşaklarının geleceğini de teminat altına almış oluyorlar. Ulusal ve uluslararası üniversite dereceleme ve değerlendirme listelerini inceleyerek, ülkemizdeki üniversitelerin ancak %10'unun "üniversite" adını hak ettiğini söyleyebiliriz. Sözüünü etti-

ğimiz eğitim pazarına, toplumun ancak nüfusun sosyoekonomik bakımdan avantajlı %10'unun yatırım yapabileceği de sır değil. Bunlar da “iyi üniversiteler”de eğitim alıp “iyi işler”de çalışma olanaklarını elde ederek katıldıkları eğitim döngüsünün bir parçası olmalarını işte o YKS’ye borçlular! %90 da kasaba üniversitelerinde okuyup ya %27’lik üniversite mezunu işsizlere katılacak ya da eğitimleri dışında “nitelsiz” işlerde çalışma “şansı” yakalayıp dezavantajlı sosyoekonomik konumlarını idame ettirecek!

Buradaki yargılara TÜİK verileri de tanıklık ediyor: “En yüksek yıllık ortalama esas iş geliri 51.888 TL ile yükseköğretim mezunlarında.” Bunların içinde hangi üniversite mezunları ağırlıklıdır, bunu biliyoruz! Lise ve dengi okul mezunlarının iş geliri 34.115, lise altı eğitimlilerin 26.833, bir okul bitirmeyenlerin ise 18.270 liradır. Yine TÜİK’e göre okuryazar olmayanların %26,1’i; yükseköğretim mezunlarının %2,5’i yoksul. Döngü tamamlanıyor!

Ne Yapmalı?

Döngüyü uluslararası ölçmeler de doğruluyor. MEB, her ne kadar son PISA ve TIMSS ölçmelerinde Türkiye’nin birkaç basamak ilerlemesini sevinç çığlıklarıyla karşılayıp bununla bir başarı illüzyonu yaratsa da çağımızda gerçekler uzun süre gizlenemiyor. Üniversite Araştırmaları Laboratuvarı oyunu bozuyor: ‘PISA’da fen liselerinden olması gerekenden daha çok, meslek liselerinden ise daha az öğrenci katarak arttırdığımız başarılarımızı, TIMSS’te 4. sınıflarla katılınması gereken sınava 5. sınıf öğrencileriyle katılarak elde ettik.’

Pandemi sürecinden bağımsız değerlendirdiğimiz eğitimde eşitsizlik döngüsünü oluşturan tabloyu, içinde yaşadığımız koşullar kuşkusuz çok daha ağırlaştırıyor. Acılarımızda daha fazla ortaklaştığımız bu sürecin olumsuzluklarını fırsata çeviremez miydik? En azından sınav odaklı eğitim dizgemizin bu odağını biraz olsun iyileştiremez miydik? Sosyal politikaları, halkın gereksinimlerini önceleyen yönetimler için her evi okul, her odayı sınıfa çevirmek zor olmasa gerekti.

PISA ve TIMSS gibi uluslararası ölçmelerin sıralamalarıyla kendimizi kandırmak yerine; okullar arası başarı farkını gidermek, ileri ve üst yeterlik alanları dar, alt yeterlik alanı geniş başarı piramidini tersine çevirmek gibi eğitim politikaları geliştirmek zorundayız. AKP’nin Cumhuriyet’e en etkili ve en derin darbesi olan “Başkanlık Sistemi”ne üniversite mezunlarının %70’inin “hayır”; okuryazar olmayanların %70’inin “evet” (Gezici Anketi) dediğine bakılırsa eşitsizlik çarkının yarattığı eğitimsizlik, iktidar sahipleri için bir sorun değil, olanaktır! Ama ülkemiz ve insanımız için büyük sorundur.

Yeryüzünde yaşayan tüm insanların aynı sorunda bu kadar ortaklaştığı başka bir tarihsel dönem oldu mu acaba? Ne var ki sorun her ne kadar ortak olursa olsun, etkisinin ve çözümünün sınıfsal karakterini görmezden gelemeyiz. Yukarıdaki sosyo ekonomik tablodan da anlaşılacağı gibi kederin de neşenin de sınıfsal karakterini kabul etmek zorundayız. Bu karakter güçlü bir döngü içinde yüzyıllardır kendini yeniden ve yeniden üreterek kökleşmiş, toplumsal sınıfların maddi kültürel yapılarını biçimlendirmiştir. Bu yapıyı değiştirmek kaçınılmazdır.

Çarkın dişlileri arasına küçük bir taş atmakla başlayabiliriz!

NOT: Yukarıdaki grafikler, TÜİK verilerine dayalı Türkiye’de gelir dağılımı analizlerinden, Global Wealth Databook verilerinden, MEB ÖDSH Genel Müdürlüğü merkezi sınav istatistiklerinden ve ERG araştırmalarından yararlanılarak çizildi.